

Κριτική Θεάτρον

«Αντώνιος και Κλεοπάτρα»

ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΙΑΣΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ

«Αν κάποιος δέν ἔχη καί πολλές ἀπαιτήσεις, πρέπει νά δεχθῇ ὡς καλή καί εὐπρόσωπη τὴν παράστασι τοῦ «Αντωνίου καί Κλεοπάτρας» ἀπὸ τὸν θίασο τοῦ Ἑθνικοῦ.

Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Ἑθνικὸ τοῦλάχιστο Θεάτρο, μπορεῖ καθέννας νὰ ἔχη καί τὴν ἀπαίτησι μιᾶς κάποιας οὐσιαστικώτερης πνευματικότητος καί αἰσθητικότητος.

Ἔργο μεγάλων διαστάσεων, ἱστορικὰ καί ἐπικά δραματικὴ τοιχογραφία, ἀπλωμένη σὲ περισσότερες ἀπὸ τρεῖς ὥρες, ἡ Σαίξπηρική αὐτὴ τραγωδία εἰκονίζει τὴν πτώσι τῆς ρωμαϊκῆς δημοκρατίας καί τὴν γέννησι τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, ὅπως τὴν συλλαμβάνει ὁ μεγαλοφυὴς δραματοργὸς, στὴ συγκεκριμένη ἱστορικὴ στιγμή τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ πνεύματος καί τῆς γενναιότητος ἀπὸ τὴν ἐνσάρκωσι τοῦ πάθους καί τῆς κραυγῆς. Αὐτὴ εἶναι συχνὰ ἡ μοῖρα κάθε παρακμῆς.

Ἡ ἱστορία εἶναι γνωστὴ. Ἐκτυλίσσεται μεταξὺ Ἀλεξανδρείας, Ρώμης καί Ἀκτίου. Κύρια πρόσωπά της εἶναι ὁ Μάρκος Ἀντώνιος, ἡ Κλεοπάτρα, ὁ Ὀκτάβιος Καίσαρ. Μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ὁμορφιά καί τὸν ἔρωτα τῆς Βασίλισσας τῆς Αἰγύπτου, ὁ μέγας νικητὴς τῶν Φιλίππων παραμερίζει τὶς κρατικὰς ἐποθέσεις καί μένει δεμένος μὲ τὴν καρδιὰ στὴ χώρα τοῦ Νείλου. Μιὰ σύντομη ἀνάνηψι θὰ τὸν ὀδηγήσῃ ὡς τὴ Ρώμη καί θὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ὑπογράψῃ μιὰ γαμήλια συμφωνία σκοπιμότητος, παίρνοντας γυναῖκα τοῦ τὴν ἀδελφῆ τοῦ Καίσαρα, Ὁκταβία. Ἀλλὰ γρήγορα ἡ ἐκχειρίσθαι θὰ διακοπῇ καί μετὰ τὸ λάθος τῆς ναυμαχίας καί τῆς συμφορᾶς στὸ Ἀκτιο, δέν θὰ ἀπομένει ἄλλο ἀπὸ τὸ μοιραῖο γι' αὐτὸν καί τὴν Κλεοπάτρα τέλος καί τὴν ἀπόλυτη ἐπικράτησι τοῦ Ὁκταβίου....

Τὴν ἱστορία αὐτὴ μεταφέρει ὁ Σαίξπηρ στὸ δραματικὸ πεδίο μὲ χαρακτήρες ἀνθρώπινους ποὺ παίρνουν συμβολικὰς προεκτάσεις σὲ μιὰ ὑπερανθρώπινη σύγκρουσι χρέους καί πάθους, μὲ ἀναπόφευκτὴ ἀπώλησι τὴν ἐπιβολὴ τῆς ἱστορικῆς μοῖρας.

Αὐτὴν τὴν βαθύτερη οὐσίαν, ὁμολογοῦμε τὴν ἀδυναμία μας, δέν τὴν εἶδαμε νὰ ἀναδύεται ἀπὸ τὴν παράστασι τοῦ Ἑθνικοῦ. Ἐλλείπει ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ πάθους καί τῆς τραγικότητος, κατὰ συνέπειαν, ἡ πειθὼ γιὰ γις ἀπότομες μεταπτώσεις τῶν ἡρώων, ἡ συγκίνησι γιὰ τὰ πικρήματά τους. Ἀντίθετα, στὸ πρῶτο μέρος, εἶχαμε τὴν διαπορία, ἂν πρόκειται νὰ δοῦμε κωμῶδιαν ἀντὶ τραγωδίας. Ἰσως, βέβαια, αὐτὸ νὰ ἔγινε σκόπιμα γιὰ νὰ τονώσῃ τὴν αἴσθησι τῆς τραγικότητος ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσε μὲ τὴν ἀντίθεσι τῆς ἱσρότητος ποὺ θὰ προηγείτο. Ἀλλὰ μιὰ ὑπέρβασι τοῦ κρίσιμου σημείου γιὰ τὴν ἀντιστάθμισι τῶν δυὸ καταστάσεων, μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ ὡς τὴν φαιδρότητα.

Μπορεῖ, ἱστορικὰ καί Σαίξπηρικά, νὰ πέφτουμε ἔξω. Ἀλλὰ φανταζόμαστε τὴν Κλεοπάτρα σὰν ἀληθινὰ Βασιλικὴ γητεύτρα, ποὺ κατακτᾷ μὲ τὴν αἰσθησιακὴ ὁμορφιά, ἀλλὰ καί μὲ τὴν ἀρχοντιά, τὴν ἀφέντικη ὀξιοπρέπεια τῆς σαγήνης, δίχως πολλὰ καί χαμηλὰ τσαχπινικά καμώματα τῆς γειτονιάς, τσαλτμια καί γλυκοσαλιάσματα. Ἡ πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνσι ὑπερβολὴ ὑποβιβάζει καί τὴν αἰσθητικὴ στάθμη τοῦ ἔργου. Πέραν τῆς σκηνοθετικῆς αὐτῆς γραμμῆς, φαίνεται ὅτι καὶ ἀταίριαστος πρὸς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῆς ἐκλεκτῆς πρωταγωνίστριας Ἄννας Συναδινού, ποὺ τόσα δείγματα ἀξίας δημιουργίας ἔχει προσφέρει, ἦταν ὁ ρόλος τῆς Αἰγυπτίας βασίλισσας. Ἀπόδειξι, ὅτι πρὸς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου μέρους, ὅπου δρέθηκε σὲ πικρὸ οἰκτεῖο δραματικὸ κλίμα, ἦταν οὐσιαστικώτερη καί ἡ ἀπόδοσί της.

Ὑστερα ἐκεῖνος ὁ ἄμοιρος ὁ Ὁκτάβιος Καίσαρας, εἶναι θαρροῦμε τὸ ἀντίπαρο τῆς πτώσεως, ἡ ἀναλαμπὴ τῆς ρωμαϊκῆς φλόγας. Ὑστατὴ ἴσως, ἀλλὰ πάντως ἀναλαμπή. Καί ὅχι καχεκτικὸ καί κουτοπόνηρο ἀνθρωπάκι, ποὺ ὅχι μόνο Αὔγουστος δέν θὰ μπορούσε νὰ ἀνακηρυχθῇ καί αὐτοκρατορία νὰ ἀνιδρύσῃ, ἀλλὰ καί θὰ κινούσαν ἴσως τὸν σίκτο τὰ καμώματα ἀποφασιστικῆς ἐπιβολῆς του. Ἐξαιρετος ἡθοποιὸς ὁ Π. Φυσσοῦν κατέβαλε φιλότιμες προσπάθειες νὰ κρατήσῃ στὸ ὕψος τοῦ τὸν Ὀ-

κτάβιο. Ἀλλὰ εἶχεν ἐπωμισθῇ ἔχαρι γι' αὐτὸν καί γιὰ τὸ παράστημα καί γιὰ τὴ φωνή του ρόλο.

Ἡ δόσι τῆς ὑπερβολικῆς κωμικότητος ἔφθασε ὡς τὴν γελοιοποίησι τοῦ ἀτυχοῦ τοῦ Λέπιδου ἀπὸ τὸν Ἄρη Βλαχόπουλο.

Μὲ τὴν ἀνεπιτυχή αὐτὴ κατανομή τῶν ρόλων ἐπόμενο ἦταν ὅλο τὸ βάρος τοῦ ἔργου νὰ πέσῃ στὸν Θάνο Κωτσόπουλο. Κι' εὐτυχῶς ὁ ξεχωριστὸς καλλιτέχνης ἀνθεξε καί τὸ κράτησε γερὰ στοὺς ὤμους του. Ἄν ἐξαίρεση κανεῖς μιὰ κάποια ἀδυναμία στὴν ἀπότομη μετάπτωσι ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ τῆς Κλεοπάτρας στὰ στεφάνια τῆς Ὁκταβίας, ἦταν ἀληθινὰ αὐθόρμητος ὅταν πάνω στὸ ξέσπασμα τοῦ ἐρωτικοῦ πάθους φώναζε «ὥς βουλιάξῃ ἡ Ρώμη» καί δονοῦσε μὲ πραγματικὰ δραματικὴ συγκίνησι ὅταν ἔβγαζε τὴν ὕστατη κραυγὴ «Αἴγυπτος, μὲ πρόδωσες!».

Ἐξαιρετος ἐπίσης μὲ τὸν μετρημένο σαρκασμὸ καί τὴν πειστικότητά της αὐτοτιμωρίας ἦταν ὁ Λυκούργος Καλέργης.

Ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἡθοποιοὺς ξεχωρίζουν οἱ Θ. Μορίδης, Κακια Παναγιώτου, Ἑλλη Βοζικιέδου, Ἀγγ. Γιαννούλης, Στ. Ρωμανός, Ν. Κάκης, Θ. Ἀνδριακόπουλος, Ν. Παπακωνσταντίνου, Εὐ. Πρωτοπαπᾶς.

Στὸ ἐνεργητικὸ τῆς σκηνοθετικῆς φροντίδας τοῦ Ἀλέξη Σαλωμοῦ πρέπει νὰ καταγραφῇ τὸ γρήγορο ξετύλιγμα καί ἡ κινηματογραφικὴ ἐναλλαγὴ τῶν εἰκόνων, ποὺ σὲ μετέφεραν μὲ ἐπιτυχία ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο πεδίο δράσεως μὲ ἀπλὰ καί λιτὰ μέσα φωτισμοῦ καί σκηνικῶν, ποὺ ἐπιμελήθηκε ἡ Μαριλένα Ἀραβαντινοῦ. Ἐξοχες ἐπίσης μὲ ὁμορφα χρώματα ἦσαν οἱ ἐνδυμασίες τοῦ Ἀντ. Φωκᾶ.

Ἡ μετάφρασι τοῦ Βασίλη Ρώτα μπορούσε νὰ εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ μερικὰς ἄστοχες λεκτικὰς ἐκζητήσεις, ποὺ προκαλοῦν «ἀπαρεσιὰ», γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε κι' ἐμεῖς μιὰ ἀπ' αὐτές.

ΜΠΑΜΠΗΣ Δ. ΚΛΑΡΑΣ